

MØTEREFERAT

Til stede: Se vedlagt deltakerliste.

Emne: Møte i Nasjonalbibliotekets strategiske råd

Dato: 29.04.25

Til: Medlemmer i strategisk råd

Møtet ble holdt på Meyergården, Mo i Rana og utvidet med en omvisning på Nasjonalbiblioteket (NB) dagen etter.

1. Statusrapport

NB orienterte om status for to av tiltakene som det har vært jobbet mest med i strategiperioden.

Metadatabrønn

Kjersti Rustad presenterte status for arbeidet med metadatabrønn (se vedlagt presentasjon).

Hun minnet om at metadataleveransen til folkebibliotekene, som ble initiert gjennom den første bibliotekstrategien, har vekslet mellom Bokbasen og Biblioteksentralen (BS) som leverandører. Heretter vil Bokbasen være fast leverandør og den som produserer metadataene.

Biblioteksentralen vil være leverandør av metadatabrønnen hvor dataene leveres ut til bibliotekene. Det vil komme informasjon om utviklingen av løsningen på bibliotekutvikling.no. Håpet er at metadatabrønnen skal bidra til gode formidlingstjenester i bibliotekene. Rådet har forventninger om dette. Avtalen med BS om metadatabrønnen gjelder for tre år. Fungerer løsningen som man håper, vil den bli en del av en varig infrastruktur. Metadataleveransen vil fortsatt gjelde, uavhengig av avtalen om metadatabrønnen.

Formidlingsløsning

Joep Aarts presenterte status for arbeidet med formidlingsløsning (se vedlagt presentasjon).

Han understreket at metadatabrønnen vil virke inn også på de andre infrastruktur tjenestene, som formidlingsløsningen.

KS Digital har søkt NB om midler til å etablere formidlingsløsningen. Det vil bli utnevnt en prosjektgruppe og prosjektledelse med forankring i bibliotekfeltet og inngått en samarbeidsavtale mellom KS Digital og NB. Disse grepene er NBs muligheter til å påvirke den videre utviklingen. Utover dette er det bibliotekene som eiere som må stille krav til KS Digital. Dette gjelder også krav om funksjonalitet i løsningen, f.eks. knyttet til statistikk.

Rådet gjentok budskapet fra tidligere møter om at de ser positivt på at KS Digital tar prosjektet. En av fordelene er at løsningen kan ses i sammenheng med annen kommunal infrastruktur.

Medlemmene i rådet noterte seg signalet fra NB om at bibliotekene må stille krav til KS Digital. Storbybibliotekene vil ta med seg dette til sitt samarbeidsforum. Fylkesbibliotekene må også følge opp, og kan hente erfaringer fra Rogaland fylkesbibliotek. Formidlingsløsningen vil bli tema i flere fora framover.

Rådet minnet om de kommunale budsjettprosessene og var opptatt av at bibliotekene får informasjon i god tid som gjør at de kan planlegge for anskaffelse av løsningen. NB understreket at slik informasjon heretter må komme fra KS Digital. Prosjektet vil trolig etablere informasjonskanaler.

Annet

E-bøker og lydbøker

I forbindelse med behandlingen av bokloven våren 2023 vedtok Stortinget et anmodningforslag om å utrede om det er mulig å fastsette bestemmelser for folkebibliotekene om digitalt utlån av digitale verk. Utredningen foreligger, men er ikke fulgt opp fra departementet med et oppdrag til NB om å ha samtaler om nye utlånsmodeller.

Utredningen gir imidlertid bibliotekene rett til å ensidig å bestemme seg for eksemplarutlån av digitale bøker. NB spurte rådet om bibliotekene nå bør bruke denne retten fullt ut og med det ta sjansen på at forleggerne stopper salg av digitale bøker til bibliotekene. Tilbakemeldingen fra rådet var at det kan man gjøre siden dagens ordninger fungerer såpass dårlig at det er lite å tape. Rådet mente saken er viktig siden det handler om språk- og litteraturpolitikk og demokratisk tilgang. UH-bibliotekene er i samme situasjon når det gjelder e-bøker på norsk.

Nasjonalt lånerregister

NB orienterte om status. Kobling mellom biblioteksystem og folkeregister gjennom personnummer er ferdig fra NBs side, men de ulike systemleverandørene må utvikle støtte for det. Kobling mellom barn og foresatte i systemene krever en ny hjemmel i bibliotekloven. Denne saken ligger i departementet.

Informasjon om ny funksjonalitet knyttet til Bibliotekkortet og lånerregister vil komme i NBs vanlige kanaler. Det har vært utfordrende å få implementert funksjonalitet i Cicero. NB minnet igjen om at bibliotekene må stille krav til leverandørene. En oversikt over krav til systemene ligger på bibliotekutvikling.no.

Utviklingsmidler

Rådet etterspurte informasjon om tilskuddsordninger for bibliotek utover NBs egne utviklingsmidler. NB orienterte om sin praksis, som er å informere bibliotekene via bibliotekutvikling.no så langt som mulig om *statlige* ordninger som kan være relevante for bibliotek. Det er en liste på bibliotekutvikling.no med ulike ordninger.

2. Omorganisering på NB – en styrking av vårt arbeid med bibliotekutvikling

Trond Myklebust orienterte om bakgrunn og status for omorganiseringen av NBs arbeid med bibliotekutvikling (se vedlagt presentasjon). Fem enheter i NB er berørt av dette. De ulike tjenestene påvirker hverandre og må i større grad ses under ett.

3. Evaluering

Oppfølgingen av bibliotekstrategien skal evalueres, og planleggingen av dette er i gang. Jannicke Wold Rød orienterte om hvordan evalueringen av den forrige bibliotekstrategien ble gjennomført (se vedlagt presentasjon). Rådet ser fram til evalueringsprosessen.

4. Veien videre

NB orienterte om veien videre etter bibliotekstrategiene. Formålet med strategiene har vært å utvikle bibliotekene i tråd med endringene i bibliotekloven, først gjennom satsing på arenutvikling, deretter aktiv formidling. Infrastrukturprosjektene har pågått parallelt.

På bakgrunn av et oppdragsbrev fra departementet har NB nylig levert innspill til ny bibliotekpolitikk. Viktige budskap er at bibliotekene må være med å løse aktuelle samfunnsutfordringer. Bibliotekene trenger midler til utvikling, herunder infrastruktur og prosjekter og oppfølging av leselyststrategien. I 2026 blir det lite igjen til frie utviklingstiltak siden mye er bundet opp.

Stortinget skal i mai behandle et representantforslag fra SV om bibliotekpolitikk. Tiden kan være inne for en stortingsmelding om bibliotek igjen, der bl.a. statens ansvar klargjøres.

Strategisk råds oppfatning er at det har vært en styrke for bibliotekfeltet å ha strategiene. Den har bidratt til felles språk og formuleringer, samhörighet og løpende kontakt. Dette må fortsette. Rådet er opptatt av at utviklingsmidler fortsatt blir tilgjengelig og at kompetansetiltakene fortsetter og kommer sektoren til nytte. Det blir viktig i evalueringen å vise hva strategiene har betydd for utviklingen av feltet og at dette må følges opp.

NBs understreket at det er mulig, i påvente av evt. politiske dokumenter, å lage en felles plan for samarbeidet på bibliotekfeltet.

Arne Gundersen

13.05.25

Vedlegg:

- Deltakerliste
- Presentasjon: Metadatabrønn
- Presentasjon: Formidlingsløsning
- Presentasjon: NBs bibliotek tjenester
- Presentasjon: Evaluering av nasjonal bibliotekstrategi